

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УКРАЇНІ**
(рекомендаційний бібліографічний список)

Упорядник

Горбенко Н. А.,

науковий співробітник відділу
наукової інформаційно-
бібліографічної діяльності ДНПБ
України ім. В. О. Сухомлинського;

Бібліографічний редактор

Самчук Л. І., завідувач відділу
наукової інформаційно-
бібліографічної діяльності ДНПБ
України ім. В. О. Сухомлинського

*Патріотизм – серцевина людини,
основа її активної позиції.
(В. О. Сухомлинський)*

Буремні події в Україні спонукають українських педагогів – науковців і практиків переосмислити підходи до патріотичного виховання дошкільників. Спрямовуючи зусилля на формування дієвого патріотизму у наймолодших громадян нашої держави, Міністерство освіти і науки України затвердило Концепцію національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та Методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах (наказ Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2015 р. № 641).

Підготовлені Заходи спрямовані на розкриття мети, положень і завдань Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, що спираються на традиції української державності, національно-визвольної боротьби українського народу, громадянську свідомість, здатність критично і незалежно мислити, бути активним у відстоюванні своєї позиції та готовим до захисту незалежності й територіальної цілісності української держави.

Зважаючи на актуальність питання, Держаною науково-педагогічною бібліотекою України імені В. О. Сухомлинського підготовлено рекомендаційний бібліографічний список на тему «Сучасні підходи до патріотичного виховання дітей дошкільного віку в Україні».

Список складається з двох розділів:

1. Науково-теоретичні аспекти патріотичного виховання в дошкільних навчальних закладах України.

2. Практичні підходи до патріотичного виховання дошкільників.

Список сформовано з анотованих бібліографічних описів: нормативно-правових актів, книжок, авторефератів дисертацій, статей з продовжуваних та періодичних видань, Інтернет-ресурсів.

Хронологічні межі дібраного матеріалу 2009–2016 рр.

Бібліографічний список призначений для науковців, здобувачів освіти, педагогів дошкільних і позашкільних навчальних закладів, студентів, батьків, всіх, хто цікавиться питаннями патріотичного виховання підрастаючого покоління.

1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

1. **Національно-патріотичне виховання** [Електронний ресурс] : // Міністерство освіти і науки України : [офіц. веб-сайт]. – Текст. дані. – Київ, 2016. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/pozashkilna-osvita/vyhovna-robota/patriotichne-vixovannya.html> (дата звернення: 2.10.16). – Назва з екрана.

Добірка нормативно-правових актів органів законодавчої та виконавчої влади України з питань національно-патріотичного виховання дітей та молоді.

2. **Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання** дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та Методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах [Електронний ресурс] : наказ М-ва освіти і науки України від 16 черв. 2015 р. № 641 // Міністерство освіти і науки України : [офіц. веб-сайт]. – Текст. дані. – Київ, 2016. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4068-> (дата звернення: 29.09.16). – Назва з екрана.

3. **Про організацію національно-патріотичного виховання у дошкільних навчальних закладах** [Електронний ресурс] : [інструкт.-метод. рек.] : лист М-ва освіти і науки України від 25 лип. 2016 р. № 1/9-396 // Інститут модернізації змісту освіти : [офіц. веб-сайт]. – Текст. дані. – Київ, 2016. – Режим доступу: <http://www.imzo.gov.ua/2016/08/22/list-mon-vid-25-07-2016-1-9-396-pro-organizatsiyu-natsionalno-patriotichnogo-vihovannya-u-doshkilnih-navchalnih-zakladah/> (дата звернення: 2.10.16). – Назва з екрана.

4. **Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки** [Електронний ресурс] : указ Президента України

від 13 жовт. 2015 р. № 580/2015 // Верховна Рада України: офіц. веб портал. – Текст. дані. – Київ, 2016. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580/2015> (дата звернення: 2.10.16). – Назва з екрана.

* * *

5. **Аркуша, Н. М.** Патріотичне виховання дошкільнят засобами дитячого музичного фольклору / Аркуша Н. М. // Таврійський вісн. освіти. – 2016. – № 1. – С. 71–81. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Tvo_2016_1_13 (дата звернення: 1.10.16).

У статті визначено роль дитячого фольклору в музичному вихованні дошкільнят як одного з дієвих засобів формування у них патріотичних почуттів.

6. **Бех, І.** Виховуємо патріотизм як почуття і цінність / Іван Бех // Вихователь-методист дошк. закл. – 2016. – № 6. – С. 4–8. – Зміст: Патріотизм: сутність поняття та базові складові; Рушійні сили процесу виховання патріотизму.

7. **Бех, І.** Патріотизм має бути дієвим: [інтерв'ю з директором Ін-ту проблем виховання НАПН України, д-ром психол. наук, дійс. членом НАПН України Іваном Бехом] // Дошк. виховання. – 2016. – № 8. – С. 2–3.

В інтерв'ю науковець висвітлює сучасне бачення патріотизму та новітні підходи до патріотичного виховання. Пропонує поради вихователям щодо діяльності з трансформації патріотичних почуттів вихованців у свідомі патріотичні дії.

8. **Богущ, А.** Патріотичне виховання починається з доброти: педагогіка Добра у спадщині Василя Сухомлинського / Алла Богущ // Дошк. виховання. – 2014. – № 11. – С. 4–7. – Бібліогр.: 4 назви.

9. **Боровська, О.** Формування громадської компетентності дошкільників / Олена Боровська, Ганна Токарева // Вихователь-методист дошк. закл. – 2014. – № 3. – С. 58–64: фот.

Розглянуто проблему формування громадської компетентності дошкільників за допомогою вивчення творів Василя Сухомлинського. Висвітлено методичний аспект організації роботи з патріотичного виховання. Подано тематичний план освітньої діяльності зі старшими дошкільниками за творами В. Сухомлинського.

10. **Гавриш, Н.** Національно-патріотичне виховання у ситуації соціального неспокою: змінюємо підходи / Наталія Гавриш, Катерина Крутій

// Дошк. виховання. – 2015. – № 8. – С. 2–7. – Зміст: Проблеми та труднощі патріотичного виховання сьогодні ; На що спрямовує держава ; Моральна платформа формування патріотичних почуттів ; Патріотизм має бути конструктивним ; Щодо національної програми патріотичного виховання «Україна – наша Батьківщина» ; Методичні рекомендації.

У статті проаналізовано вектори змін щодо патріотичного виховання в дошкільних навчальних закладах.

11. **Каплуновська, О.** Сучасний погляд на патріотичне виховання: особливості організації роботи з дошкільнятами / Олена Каплуновська // Дошк. виховання. – 2015. – № 8. – С. 8–10. – Зміст: Відійти від формалізму ; З чого починати патріотичне виховання ; Дітям про минуле і сьогодення України ; Форми роботи з патріотичного виховання.

12. **Каплуновська, О. М.** Патріотичне та інтернаціональне виховання: особливості організації з дітьми дошкільного віку [Електронний ресурс] / Каплуновська Олена Миколаївна // Електрон. зб. наук. пр. Запоріж. обл. ін-ту післядиплом. пед. освіти / Комун. закл. «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запоріж. облради. – Текст. дані. – [Запоріжжя], 2011. – Вип. 4 : Дошкільна, початкова та корекційна освіта. – Режим доступу: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp5/kaplunovska.pdf (дата звернення: 1.10.16). – Назва з екрана.

13. **Коломоєць, Г.** Хортинг у дошкільному навчальному закладі як метод фізичного оздоровлення та патріотичного виховання дітей / Галина Коломоєць, Олеся Савчук // Теорія і методика хортингу : зб. наук. пр. / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проблем виховання НАПН України, Укр. федерація хортингу. – Київ, 2014. – Вип. 2. – С. 102–109. – Бібліогр.: 6 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Tmh_2014_2_15 (дата звернення: 1.10.16).

У статті визначено хортинг як метод фізичного оздоровлення та патріотичного виховання дітей дошкільного віку шляхом ознайомлення з новим національним видом спорту.

14. **Литвиненко, С. В.** Особливості формування патріотизму у дітей старшого дошкільного віку [Електронний ресурс] / Литвиненко С. В. // Вісн. психології і педагогіки : зб. наук. пр. / Пед. ін-т Київ. ун-ту ім. Бориса Грінченка, Ін-т людини Київ. ун-ту ім. Бориса Грінченка. – Текст. дані. – Київ, 2014. – Вип. 14. – Режим доступу: http://www.psyh.kiev.ua/Литвиненко_С.В._Особливості_формування_патріотизму_у_дітей_старшого_дошкільного_віку (дата звернення: 1.10.16). – Назва з екрана.

15. **Майборода, Н. О.** Патріотичне виховання засобами мистецтва вихованців сільських навчально-виховних комплексів «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад»: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.07 «Теорія та методика виховання» / Майборода Наталія Олексіївна; Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2016. – 20 с.

16. **Машовець, М.** Національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку в сучасних умовах розвитку суспільства / Марина Машовець // Вісн. Ін-ту розвитку дитини. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т розвитку дитини. – Київ, 2009. – Вип. 5. – С. 125–129. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: https://docviewer.yandex.ua/?url=http%3A%2F%2Fwww.nbuv.gov.ua%2Fold_jrn%2FSoc_Gum%2FVird%2F2009_5.pdf&name=2009_5.pdf&lang=uk&c=57f68d5cc3bb (дата звернення: 1.10.16).

У статті порушено питання щодо особливостей національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку в міжнаціональних родинах, кількість яких зростає в умовах глобалізації та інтеграції соціальних процесів. Тенденція збільшення таких родин як в Україні, так і в інших країнах зумовлює те, що діти виховуються за межею громадянства. Тому на батьків покладається висока відповідальність за формування майбутнього громадянина.

17. **Міхіна, Н. О.** Формування патріотизму у дітей дошкільного віку / Міхіна Наталія Олександрівна // Нива знань. – 2015. – № 3. – С. 29–30.

18. **Мусієнко, В. С.** Періодизація розвитку проблеми формування почуття патріотизму в дітей у дошкільних навчальних закладах України (1930–1991 рр.) / Мусієнко В. С. // Педагогічний альманах: зб. наук. пр. / Комунал. вищ. навч. закл. «Херсонська академія неперервної освіти Херсонської обласної ради». – Херсон, 2015. – Вип. 28. – С. 283–290. – Бібліогр.: 17 назв.

На основі аналізу архівних документів, нормативно-правових актів, наукових і навчально-методичних видань обґрунтовано періодизацію розвитку проблеми формування почуття патріотизму в дітей у дошкільних навчальних закладах України (1930–1991 рр.).

19. **Осіпчук, Т. В.** Спадщина Василя Сухомлинського у формуванні основ патріотичного виховання дошкільників засобами музики / Осіпчук Тетяна Володимирівна // Нива знань. – 2016. – № 2. – С. 28–29.

20. **Пентій, О.** Виховання патріотично налаштованої особистості дошкільника / Ольга Пентій, Інна Новосьолова // Вихователь-методист дошк. закл. – 2015. – № 8. – С. 16–21.

Розглянуто можливості впровадження гуманістичних і патріотичних ідей Василя Сухомлинського у роботі з дошкільниками. Проаналізовано форми та методи організації роботи з патріотичного виховання за такими напрямками: робота з дітьми, взаємодія з батьками, підвищення фахової майстерності педагогів.

21. **Петрук, Л. П.** Народні традиції як чинник соціалізації дитини дошкільного віку / Петрук Л. П. // Педагогічний альманах : зб. наук. пр. / Комун. вищ. навч. закл. «Херсонська академія неперервної освіти Херсонської обласної ради». – Херсон, 2015. – Вип. 28. – С. 227–231. – Бібліогр.: 5 назв.

У статті проаналізовано соціально-педагогічний потенціал традицій української родини та з'ясовано їх роль у процесі соціалізації дитини дошкільного віку.

22. **Рогальська, Н. В.** Особливості національного виховання дітей-дошкільників у контексті педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського / Н. В. Рогальська // Вісн. Черкас. ун-ту. Серія: Педагогічні науки / М-во освіти і науки України, Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. – Черкаси, 2010. – Спецвип., ч. 2. – С. 21–25. – Бібліогр.: 8 назв.

23. **Смислотворчий потенціал концепції національного виховання Софії Русової** : зб. матеріалів Міжрегіон. наук.-практ. конф., присвяч. 160-річчю від дня народж. Софії Русової / Упр. освіти і науки Чернігів. облдержадмін., Чернігів. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти ім. К. Д. Ушинського, Каф. педагогіки, дошк. та початкової освіти ; [упоряд.: Антипець О. О. та ін.]. – Чернігів : ЧНТУ, 2016. – 204 с. – Бібліогр. в кінці ст.

24. **Шкребтієнко, Л. Я.** Наступність проблеми патріотичного виховання старших дошкільників та молодших школярів / Л. Я. Шкребтієнко // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. пр. / Ін-т педагогіки НАПН України. – Київ, 2010. – № 1. – С. 586–590. – Бібліогр.: 6 назв.

25. **Шумійчук, К. М.** Нові підходи до процесу патріотичного виховання дітей дошкільного віку / Шумійчук Катерина Миколаївна // Нива знань. – 2016. – № 2. – С. 27.

2. ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

26. **Бобир, В.** Відзначаємо дні України : рек. щодо організації та проведення темат. тижня в дошк. закл. / Валентина Бобир // Дошк. виховання. – 2015. – № 8. – С. 12–13. – Зміст: Заходи патріотичного спрямування ; Співпраця з родинами та громадськістю.

У статті подано поради щодо планування, організації та проведення тематичного тижня в дошкільному закладі.

27. **Бродюк, Л.** Просвітництво як один із напрямів роботи музею козацької слави / Людмила Бродюк, Тетяна Нагурна // Вихователь-методист дошк. закл. – 2015. – № 7. – С. 38–43. – Зміст: Музеї козацької слави – осередок культурно-патріотичного виховання ; Організація роботи з дітьми й дорослими в музеї козацької слави ; Музей як осередок просвітницької роботи.

У статті висвітлено досвід діяльності дошкільного навчального закладу (ясел-садка) № 2 «Подоряночка» м. Славути Хмельницької області.

28. **Гімн України** [Електронний ресурс] / [Студія док. фільмів] «Золотое сечение» // YouTube. – Електрон. дані. – [Б. м.], 2013. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=ZVWkb0acVCg> (дата звернення: 2.10.16). – Назва з екрана.

29. **Державні і народні символи України** [Електронний ресурс] / Проскурніна Т. В. ; Рогозівська ЗОШ І–ІІІ ст. [Київ. обл.] // YouTube. – Електрон. дані. – [Рогозів], 2014. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=Z1sy5iTidUo> (дата звернення: 30.09.16). – Назва з екрана.

30. **Дмитренко, К.** Гурток із хортингу: популяризація здорового способу життя та патріотичного виховання у дошкільному навчальному закладі / Катерина Дмитренко // Теорія і методика хортингу : зб. наук. пр. / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проблем виховання НАПН України, Укр. федерація хортингу. – Київ, 2014. – Вип. 2. – С. 145–154. – Бібліогр.: 3 назви. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Tmh_2014_2_20 (дата звернення: 1.10.16).

У статті висвітлено досвід практичної діяльності ДНЗ № 550 м. Києва щодо формування в дошкільників здорового способу життя на основі українських народних традицій та цінностей, високої патріотичної свідомості, почуття любові до України.

31. **Живи, Україно, живи для краси!** : нац.-патріот. виховання в ДНЗ : ст. [дошк.] вік / упоряд. А. Г. Частнікова. – Харків : Основа, 2016. – 102, [2] с. – (Серія «Дошкільний навчальний заклад. Вихователю»). – Текст посібника доступний в Інтернеті: http://osnova.com.ua/preview/book/5550/%D0%94%D0%9D%D0%92048%20Chasnikova_Patriotichne_vihovannja_DNZ.pdf (дата звернення: 1.10.16).

Посібник містить методичні рекомендації, опис проектної діяльності, розробки занять та виховних заходів, добірку ігор з національно-патріотичного виховання старших дошкільників, матеріали для роботи з батьками.

32. **[Конспекти занять, свят та розваг з патріотичного виховання для дошкільників різних вікових груп]** [Електронний ресурс] / Дошк. навч. закл. № 1 «Дружба» // Дошкільний навчальний заклад № 1 «Дружба» : [веб-сайт]. – Текст. дані. – [Сміла], [б. р.]. – Режим доступу: http://www.smiladnz1.edukit.ck.ua/patriotichne_vihovannya/konspekti_zanyatj_svyat_ta_rozvag_z_patriotichnogo_vihovannya/ (дата звернення: 29.09.16). – Назва з екрана.

33. **Короленко, Ю. Я.** Я, моя родина – слава Україна : навч.-розвив. гра / Юлія Короленко, Наталія Романюк, Наталія Оцалюк // Вихователь-методист дошк. закл. – 2016. – № 6. – С. 15–19.

34. **Костянтинова, О.** «Я – Українець», або Ідеї козацької педагогіки в дії / Ольга Костянтинова, Олена Харитонович // Вихователь-методист дошк. закл. – 2015. – № 8. – С. 22–29.

Розглянуто напрями освітньої роботи за Програмою патріотичного виховання дітей дошкільного віку «Я – Українець». Охарактеризовано структуру програми та подано рекомендації щодо створення предметно-просторового розвивального середовища для реалізації її завдань. Вміщено завдання, показники компетентності дітей для використання в роботі за програмою, а також навчально-методичні й дидактичні матеріали для організації роботи з дошкільниками з патріотичного виховання.

35. **Крук, С. М.** Громадянсько-патріотичне виховання особистості в умовах сучасного довкілля : доп. для вихователів та батьків [Електронний ресурс] / Крук Світлана Миколаївна // Планета Детства : Інтернет-журн. для педагогов. – Текст. дані. – [Б. м.], 2014. – Режим доступу: <http://planetadetstva.net/vospitatelam/pedsovet/dopovid-dlya-vixovateliv-ta-batkiv-gromadyansko-patriotichne-vixovannya-osobistosti-v-umovax-suchasnogo-doshkillya.html> (дата звернення: 2.10.16). – Назва з екрана.

36. **Кузьмук, Л.** Як плекати патріотів : пед. міст для педагогів та батьків / Лідія Кузьмук // Палітра педагога. – 2015. – № 4. – С. 7–9.

Висвітлено досвід ДНЗ № 44 «Попелюшка» м. Рівного з патріотичного виховання дошкільників для використання в роботі з батьками.

37. **Лаврик, О. С.** Маленькі українці : метод. поради та серія занять з патріот. виховання / О. С. Лаврик // Дошк. навч. закл. – 2014. – № 9. – С. 15–20.

Стаття присвячена завданням патріотичного виховання дітей дошкільного віку. Зазначено, що важливим компонентом патріотичного виховання є розвиток у дітей національної культури та залучення їх до народознавства. Подано розробки уроків щодо ознайомлення дошкільників з обрядами пращурів, державними та народними символами.

38. **Лобуренко, Л.** Мандруємо рідним містом, щоб його пізнати : сценарій свята для ст. дошкільників / Любов Лобуренко, Валентина Старікова // Вихователь-методист. дошк. закл. – 2016. – № 6. – С. 20–27.

39. **Міні-музей «Чорне море»** : творчий проект для дітей, батьків і педагогів / Світлана Мала ова, Олена Лятамбур, Тетяна Гринчук [та ін.] // Дошк. виховання. – 2015. – № 8. – С. 20–25. – Зміст: Характеристика проекту; Досвід реалізації проекту; Система роботи зі старшими дошкільниками.

Висвітлено досвід педагогів м. Іллічівська Одеської області щодо створення міні-музею у дитсадку. Роботу організовано у формі творчого проекту, мета якого – сприяти формуванню національної та екологічної свідомості дошкільнят, підвищувати професійну майстерність педагогів та обізнаність батьків вихованців з питань екологічного, патріотичного та соціально-морального виховання.

40. **Мостіпанська, Т.** Україна – рідний дім! : конспект заняття для дітей ст. дошк. віку / Таїсія Мостіпанська // Вихователь-методист дошк. закл. – 2015. – № 6. – С. 50–54.

41. **Народні символи України** [Електронний ресурс] / Тетяна Назаренко // YouTube. – Електрон. дані. – [Б. м.], 2015. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=eJdH89ArE2Q> (дата звернення: 30.09.16). – Назва з екрана.

42. **Національно-патріотичне виховання** [Електронний ресурс] / Дошк. навч. закл. № 27 «Золотий півник» [м. Прилуки, Чернігів. обл.] // [Дошкільний навчальний заклад № 27 «Золотий півник» : веб-сайт]. – Текст. дані. – [Прилуки], [б. р.]. – Режим доступу: http://dnz27.ucoz.com/index/nacionalno_patriotichne_vikhovannja/0-110 (дата звернення: 7.10.16). – Назва з екрана.

Стаття містить матеріали тематичного тижня, проведеного в ДНЗ № 27 «Золотий півник» м. Прилуки Чернігівської області.

43. **Національно-патріотичне виховання** [Електронний ресурс] / Дошк. навч. закл. «Яблунька» // Дошкільний навчальний заклад «Яблунька» : [веб-сайт]. – Текст. дані. – [Великі Прицьки], 2015. – Режим доступу: http://www.vprytsky-dnz.edukit.kiev.ua/patriotichne_vihovannya/ (дата звернення: 1.10.16). – Назва з екрана.

У статті вміщено методичні рекомендації щодо патріотичного виховання дошкільників в ДНЗ «Яблунька» с. Великі Прицьки Кагарлицького району Київської області.

44. **Національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку засобами народознавства** : (метод. рек.) / Від. освіти виконкому Тернів.

районної у місті ради, Комунальний дошк. навч. закл. № 235 ; уклад. О. А. Вербова ; рецензент Марків Володимир Миколайович. – Кривий Ріг, 2014. – [31 с.]. – Текст доступний в Інтернеті: https://docviewer.yandex.ua/?url=http%3A%2F%2Fstatic.klasnaocinka.com.ua%2Fuploads%2Feditor%2F2301%2F97467%2Fsitepage_47%2Ffiles%2Fposibnik_nacionalno_patriotichne_vihovannya_ditey_doshkilnogo_viku_zas.doc&name=posibnik_nacionalno_patriotichne_vihovannya_ditey_doshkilnogo_viku_zas.doc&lang=uk&c=57f28a1b3291 (дата звернення: 1.10.16).

Методичні рекомендації містять практичні поради щодо проведення роботи з національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку засобами народознавства. Запропонований матеріал може використовуватися як на занятті, так і в повсякденному житті.

45. **[Національно-патріотичне виховання дошкільників]** [Електронний ресурс] : [навч.-метод. посіб.] / [Дошк. навч. закл. № 52 «Веселка», м. Вінниця]. – [Вінниця], [б. р.]. – 58 с. – Текст доступний в Інтернеті:

<https://docviewer.yandex.ua/?url=http%3A%2F%2Fdorobok.edu.vn.ua%2Ffile%2Fget%2F1590&name=1590&lang=uk&c=57e014a7f96f>. – Зміст: Розділ 1. Національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку в інтересах сталого розвитку згідно Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді; Розділ 2. Шляхи реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді; Розділ 3. Формування патріотичного світогляду та ідеологічної компетентності педагогів ДНЗ як необхідний чинник національно-патріотичного виховання в інтересах сталого розвитку; Розділ 4. Створення нормативно-правового підґрунтя, інформаційно-методичного забезпечення для здійснення національно-патріотичного виховання дошкільників в інтересах сталого розвитку.

46. **Національно-патріотичне виховання дошкільників: основні завдання** [Електронний ресурс] : груп. консультація для батьків / підгот. Шум М. М. ; Квасилів. ДНЗ (ясла-садок) [Рівнен. обл.] // [Квасилівський ДНЗ (ясла-садок) : веб-сайт]. – Текст. дані. – [Квасилів], [б. р.]. – Режим доступу: <http://leleka.rv.ua/nacional-no-patriotychne-vyhovannya-doshkil-nykiv-osnovni-zavdannya.html> (дата звернення: 7.10.16). – Назва з екрана.

47. **Національно-патріотичне виховання дошкільнят** [Електронний ресурс] / Дошк. навч. закл. (ясла-садок) комбін. типу «Теремок» Бориспіль. міськ. ради Київ. обл. // Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) комбінованого типу «Теремок» Бориспільської міської ради Київської області : [веб-сайт] – Текст. дані. – [Бориспіль], [б. р.]. – Режим доступу: http://boryspil-dnz-teremok.edukit.kiev.ua/nacionaljno-patriotichne_vihovannya_yunogo_pokolinnya/ (дата звернення: 07.10.16). – Назва з екрана.

48. **Особливості виховання патріотизму у дошкільників** [Електронний ресурс] : семінар-практикум з патріот. виховання / підгот.

Васильєва Н. А. ; Шосткин. дошк. навч. закл. (ясла-садок) № 9 «Десняночка» [Сумськ. обл.] // Шосткинський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 9 «Десняночка»: [веб-сайт]. – Текст. дані. – [Шостка], 2015. – Режим доступу: <http://shostka-dnz9.info/metodichna-sluzhba/seminari-i-konsultacii-dlya-pedagogiv/seminar-praktikum-z-patriotichnogo-vixovannya/> (дата звернення: 7.10.16). – Назва з екрана.

49. **Останко, Т.** Україна – моя Батьківщина : освіт. проект для ст. дошкільнят / Тетяна Останко, Наталія Супрунова, Надія Сечина // Палітра педагога. – 2015. – № 1. – С. 3–10. – Зміст: Орієнтовний план реалізації проекту.

50. **Палець, Ю.** Це моя Україна, що, як тато і мама, одна : заняття-подорож для ст. дошкільнят / Юлія Палець // Дошк. виховання. – 2015. – № 8. – С. 10–11.

Подано розробку заняття-подорожі для старших дошкільнят, мета якого – розвивати мислення, зв'язне мовлення, образне сприйняття, творчі здібності дітей, виховувати патріотичні почуття, закріплювати навички роботи з картою, розширювати та закріплювати уявлення про Україну, її державні символи.

51. **Пасікова, О.** Патріотизм починається з коліски / Олена Пасікова, Ніла Клунська // Вихователь-методист дошк. закл. – 2016. – № 6. – С. 9–14.

У статті висвітлено досвід Вінницького ДНЗ № 21 щодо виконання плану Програми національно-патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку «Патріотизм з коліски» на 2013–2016 рр.

52. **Патріотизм як основа сучасного виховання дітей** [Електронний ресурс] / [Дошк. навч. закл. № 27 «Золотий півник»] // [Дошкільний навчальний заклад № 27 «Золотий півник»: веб-сайт]. – Текст. дані. – [Прилуки], [б. р.]. – Режим доступу: http://dnz27.ucoz.com/publ/metodichni_rekomendaciji_i_poradi/konsultaciji/patriotizm_jak_osnova_suchasnogor_vikhovannja_ditej/10-1-0-55 (дата звернення: 1.10.16). – Назва з екрана.

У статті подано методичні рекомендації і поради щодо патріотичного виховання з досвіду роботи ДНЗ № 27 «Золотий півник» м. Прилуки Чернігівської області.

53. **[Патріотичне виховання]** [Електронний ресурс] / Дошк. навч. закл. № 8 «Зіронька» // Дошкільний навчальний заклад № 8 «Зіронька»: [веб-сайт]. – Текст. дані. – [Мелітополь], [б. р.]. – Режим доступу: http://www.melitopol-dnz8.edukit.zp.ua/storinka_vihovatelya-metodista/patriotichne_vihovannya/ (дата звернення: 7.10.16). – Назва з екрана.

У статті висвітлено досвід діяльності ДНЗ № 8 «Зіронька» м. Мелітополя Запорізької області щодо організації патріотичного виховання дошкільників.

54. **[Патріотичне виховання]** [Електронний ресурс] / Дошк. навч. закл. (ясла-садок) № 27 комбін. типу Харків. міськради // Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 27 комбінованого типу Харківської міської ради : [веб-сайт]. – Текст. дані. – [Харків], [б. р.]. – Режим доступу: http://dnz27.edu.kh.ua/dlya_batkiv/vihovuyemo_razom/patriotichne_vihovannya/ (дата звернення: 7.10.16). – Назва з екрана.

У статті висвітлено методичні підходи до організації патріотичного виховання дошкільників, якими керується педагогічний колектив ДНЗ (ясла-садка) № 27 комбінованого типу Харківської міської ради.

55. **[Патріотичне виховання дітей в родині]** [Електронний ресурс] / Дошк. навч. закл. № 1 «Дружба» // Дошкільний навчальний заклад № 1 «Дружба» : [веб-сайт]. – Текст. дані. – [Сміла], [б. р.]. – Режим доступу: http://www.smila-dnz1.edukit.ck.ua/patriotichne_vihovannya/patriotichne_vihovannya_ditej_v_rodin_i/ (дата звернення: 7.10.16). – Назва з екрана. – Зміст: Анкетування батьків ; Консультація для батьків «Патріотичне виховання дітей старшого віку» ; Пам'ятка для батьків ; Як залучити дітей до морально-патріотичного виховання вдома?

56. **Патріотичне виховання дошкільнят** [Електронний ресурс] : консультація для батьків / Вороніз. дошк. навч. закл. (дит. садок) «Вишенька» [Сумськ. обл.] // Воронізький дошкільний навчальний заклад (дитячий садок) «Вишенька». – Текст. дані. – [Вороніж], 2015. – Режим доступу: http://www.voronizh-vyshenka.edukit.sumy.ua/korisni_posilannya/ (дата звернення: 7.10.16). – Назва з екрана.

57. **Патріотичне виховання засобами інтегрованої освітньої діяльності** [Електронний ресурс] : семінар-практикум / Дошк. навч. закл. № 9 «Оленка» // Дошкільний навчальний заклад № 9 «Оленка». – Текст. дані. – [Костянтинівка], 2015. – Режим доступу: <http://dnz-alenka.org.ua/index.php/konkursy/17-novorichni-sviata-2012/detail/336-hrupatsvetyk-semytsvetyk?tmpl=component> (дата звернення: 7.10.16). – Назва з екрана.

Розглянуто досвід методичної роботи з педагогами з патріотичного виховання дошкільників у ДНЗ № 9 «Оленка» м. Костянтинівки Донецької області.

58. **Примушко, Н.** Україна – це ми! / Наталія Примушко, Тамара Серга // Дошк. виховання. – 2016. – № 8. – С. 8–10.

У статті висвітлено досвід ніжинських педагогів з патріотичного виховання дітей. Розглянуто систему патріотичного виховання в ДНЗ, форми роботи з дітьми.

59. **Символи України** [Електронний ресурс] / Сумська обл. універс. наук. б-ка ім. Н. К. Крупської // YouTube. – Електрон. дані. – [Б. м.], 2016. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=kUBWeCRxLPw> (дата звернення: 30.09.16). – Назва з екрана.

60. **Символи України. Українська для дітей. Базові знання** [Електронний ресурс] / Янко Гортало // YouTube. – Електрон. дані. – [Б. м.], 2014. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=C-wKA8nJeoc> (дата звернення: 30.09.16). – Назва з екрана.

61. **Слово української дитини** [Електронний ресурс] : патріот. мультимедіа / Анімац. студія Мультяшка // YouTube. – Електрон. дані. – [Б. м.], 2015. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=Fgk1LREdYWY> (дата звернення: 30.09.16). – Назва з екрана.

62. **Стаєнна, О.** Виховуємо патріотизм засобами народознавства / Олена Стаєнна // Палітра педагога. – 2015. – № 4. – С. 3–4.

Методичні рекомендації для вихователів ДНЗ.

63. **Сюжетно-рольові ігри патріотичного спрямування** / Дошк. навч. закл. № 1 «Дружба» // Дошкільний навчальний заклад № 1 «Дружба» : [веб-сайт]. – Текст. дані. – [Сміла], [б. р.]. – Режим доступу: http://www.smiladnz1.edukit.ck.ua/patriotichne_vihovannya/syuzhetno-roljovi_igri_patriotichnogo_spryamuvannya/ (дата звернення: 26.09.16). – Назва з екрана.

64. **Троян, Н.** Дитячий туризм як засіб патріотичного виховання старших дошкільників / Наталія Троян // Вихователь-методист дошк. закл. – 2015. – № 11. – С. 54–58.

65. **Форми і методи патріотичного виховання дітей дошкільного віку** : (консультація) / Комун. дошк. навч. закл. № 1 «Малютко» Сватів. міськради [Луган. обл.] ; підгот.: Олейнікова І. Л., Зайцева Н. О. – [Сватове], 2014. – 10 с. – Текст доступний в Інтернеті: http://svatove-dnz1.edukit.lg.ua/patriotichne_vihovannya_ditej_v_kdnz_1_malyatko/ (дата звернення: 1.10.16).

66. **Формування основ патріотичного виховання дітей дошкільного віку засобами народознавства** [Електронний ресурс] / Христюєва Тетяна Миколаївна, Федюшина Тетяна Олександрівна ; Дошк. навч. закл. (ясла-садок) № 82 комбін. типу Харків. міськради // Учительський журнал on-line. – Текст. дані. – [Харків], 2014. – Режим доступу: <http://www.teacherjournal.com.ua/doshklnij-navchalnij-zaklad/22184-formuvannya-osnov-patrotichnogo->

vixovannya-dtej-doshklnogo-vku-zasobami-naradoznavstva.html (дата звернення: 7.10.16). – Назва з екрана.

У статті висвітлено досвід роботи з патріотичного виховання дітей дошкільного віку засобами народознавства в ДНЗ (ясла-садок) № 82 комбінованого типу м. Харкова.

67. Формування основ патріотичного виховання для дітей дошкільного віку засобами народознавства [Електронний ресурс] / Херсон. ясла-садок № 65 комбін. типу Херсон. міськради; [відп. за вип. Ільїна В. М.; рецензенти: Мехліна С. Ю., Шаповал Н. М.]. – Херсон, 2015. – 168 с. – Текст доступний в Інтернеті: <http://www.slideshare.net/ShapovalNM/65-57194096> (дата звернення: 7.10.16).

Висвітлено досвід роботи з патріотичного виховання вихователя Херсонського ясла-садка № 65 комбінованого типу Херсонської міської ради Кохан-Шевчук Оксани Юрїївни.

68. Формування у дошкільників першооснов патріотичного виховання засобами народознавства [Електронний ресурс]: з досвіду роботи педагогів дошк. навч. закл. «Барвінок» с. Волиця [Хмельниц. обл.] / Від. освіти, молоді та спорту, Волиц. дошк. навч. закл. «Барвінок». ; уклад.: Кривенко Л. О., Очеретна Н. В., Позднишева Л. С. – [Волиця], 2015. – 79 с. – Текст доступний в Інтернеті: http://hm-rmk.ucoz.ru/pedvustavka/volickij_dnz.pdf (дата звернення: 7.10.16).

Збірник містить теоретичний і практичний матеріал з досвіду роботи педагогів з питань формування у дошкільників першооснов патріотичного виховання засобами народознавства. Збірник призначений для вихователів дошкільних закладів та батьків.

69. Це наше і це твоє [Електронний ресурс]: [всеукр. проект] / М-во освіти і науки України, Телеканал ПлюсПлюс // YouTube. – Електрон. дані. – [Б. м.], 2015. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=HEfIN8PA-24&list=PLmMdc5EtRgSgzRIdOn6yvSu4coKy6Ofqt%20https://www.youtube.com/watch?v=HEfIN8PA-24&list=PLmMdc5EtRgSgzRIdOn6yvSu4coKy6Ofqt> (дата звернення: 30.09.16). – Назва з екрана.